

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kilpiö, Juha-Pekka

Title: Jokaiselle toukokuunsa mukaan

Year: 2018

Version: Published version

Copyright: © Kilpiö & Runoyhdistys Nihil interit ry, 2018

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Kilpiö, J.-P. (2018, 24). Jokaiselle toukokuunsa mukaan. Tuli & Savu, (93), 4-6.
<http://www.tulijasavu.net/2018/06/jokaiselle-toukokuunsa-mukaan/>

Juha-Pekka Kilpiö

Jokaiselle toukokuunsa mukaan

1.6.2018 :: Artikkelit, nro 93, Pääkirjoitukset

Vuonna 1940 ilmestyneessä klassikkoesseessään ”Historian käsitteestä” (*Messiaanisen sirpaleita*, 1989) **Walter Benjamin** kirjoittaa: ”Menneisyyden historiallinen esittäminen ei merkitse sen tunnistamista, ’kuinka oikeastaan on ollut’. Se merkitsee muistamisen hallitsemista sellaisena, jona se välähtää esiin vaaran hetkellä.” Benjaminin mukaan historiasta on esitettävä pysäytyskuva, se täytyy räjäyttää irti vakaasta ja yhdenmukaisesta jatkumosta. Vain siten voi käydä selville, mikä merkitys sillä on nykyisyydelle. Historioitsija ”ottaa vaarin siitä konstellaatiosta, jossa hänen oma aikansa liittyy tiettyyn aikaisempaan aikauteen. Hän esittää näin käsitteen nykyajasta ’nyt-hetkenä’, johon on sinkoutunut messiaanisen sirpaleita.”

Tässä *Tuli & Savun* numerossa tarkastelemme vuotta 1968, erityisesti Pariisin toukokuun työläis- ja opiskelijamielenosoituksia. Niitä voi ajatella tavattomana tapahtumana, ainutkertaisena hetkenä, jonka jälkeen asiat ovat perustavalla tavalla toisin kuin ennen. 68:sta on toki kirjoitettu paljon - enemmän kuin vaikka vuodesta 1953 - muttei juurikaan kirjallisuuden ja runouden näkökulmasta. Yksi toukokuun iskulauseista kuitenkin kuului: ”Runous on kaduilla.” 68:n tapahtumat ovat myös hyvin olennaisessa mielessä kieltä ja kirjallisuutta, eikä tämä lainkaan vähennä niiden vaikutusta maailmaan.

Pariisin tapahtumiin vaikuttivat olennaisesti Kansainväliset situationistit (*Internationale situationniste*, IS), jotka toimivat vuosina 1957-1972 ja joita voi hyvällä syyllä pitää vuosisadan viimeisenä avantgarderyhmänä, ellei jopa ainoana. Toisin kuin suuri osa historiallisesta avantgardesta, situationistien ajattelu on säilyttänyt jotain häiritsevää potentiaalistaan. Tuntuu, että edelleen on jotain vaikeasti sulatettavaa liikkeen päätöksessä ensin hylätä taide ja sitten lakata olemasta. Mutta jos situationistien tärkein tavoite oli ”päästä pois 1900-luvulta”, onko silloin mitään mieltä palata vuoteen 68 - nyt kun katukivien alla ei ole hiekkarantaa vaan helvetillinen serverifarmi? **McKenzie Wark**, joka teoksissaan *The Beach Beneath the Street* (2011) ja *The Spectacle of Disintegration* (2013) sysii situationistien ajatuksia eteenpäin, huomauttaa, että liikkeen perintö on kyllä alttiina halvalle mytologisoinnille ja jälkijättöisille latistuksille (eikö perintö sitä paitsi edistä pääoman kasautumista?). Kyse onkin siitä, miten jäljittää sellainen menneisyys, joka vastaa nykyisyyden vaatimuksiin, sellainen jonka voi ottaa käyttöön ja panna peliin.

Epäilemättä Pariisin kevään tapahtumia on jälkikäteen romantisoitu suhteettomasti, mutta yhtä hyvin niistä voi ottaa omaksi sen, että aito muutos on mahdollinen. Se vain tarkoittaa, ettei auta ryhtyä toistamaan toukokuuta vaan tilaisuuksiin on tartuttava kerta kerralta uudelleen ja aina tilanteen mukaan. Kreikkalaisilta tunnetaan kaksi aikaan viittaavaa käsitettä, *kronos* ja *kairos*. *Kronos* (josta *kronologia*) viittaa lineaariseen, tasaiseen ja mittauskelpoiseen ajankulkuun. *Kairos* sen sijaan käy normaalia ajanvirtaa vastaan. Se tarkoittaa tiettyä otollista hetkeä, jolloin mahdollisuuksien ikkuna avautuu ja muutos on käsillä - hetkeä jolloin on toimittava. Paras strategia on taktiikka.

Kirjallisuushistoriassa on viime aikoina noussut esiin annualisaatio eli metodi, jossa analyysi tarkennetaan yhden vuoden tapahtumiin ja teoksiin. Vuosi on totta kai rajauksena epäilyttävän siisti, eivätkä sen ääriiviivat todellisuudessa pidä. Kuten **Olli-Pekka Tennilä** kirjoittaa *Ololossa* (2008): ”vuosi, sekin vuosi”. Esimerkiksi situationistien perustajajäsenen **Guy Debordin** teos *Spektaakkelin yhteiskunta*, joka vaikutti olennaisesti Pariisin tapahtumiin, oli ilmestynyt jo edellisenä vuonna. Vuosi voi kaikesta huolimatta olla kiinnostava mittayksikkö juuri siksi, että se tuo yhteen joukon ilmiöitä, joiden keskinäiset suhteet eivät ole ilmiselviä. Pariisin lisäksi mellakoidaan Bangkokissa, Chicagossa ja Mexico Cityssä. **Annea Lockwood** säveltää teoksen palavalle pianolle (pystypianolle, sillä se palaa kauniimmin kuin flyygeeli), ja USA:ssa otetaan käyttöön yleinen hätänumero 911. **Marcel Duchamp** kuolee, **Karl Ove Knausgård** syntyy... Toivomme silti, että tämän numeron teksteistä ei hahmotu mitään kokonaiskuvaa vuodesta 68^[1].

Anna Helle taustoittaa artikkelissaan Pariisin mielenosoituksia, joita voi pitää **Friedrich Nietzsch**en termien ”epääjanmukaisena tapahtumana”. Niissä vaikutti jokin ennustamaton elementti, jota ei voi palauttaa ilmeisiin syy-seuraussuhteisiin. **Tytti Rantanen** jatkaa Pariisin tapahtumista mutta tarkentaa erityisesti siihen, miten ne vaikuttivat aikakauden kirjallisuuteen ja miten niihin reagoivat sellaiset tekijät kuten **Maurice Blanchot** ja **Marguerite Duras**. Julkaisemme myös situationistien omia tekstejä, varhaisen esseen ”All the King’s Men” (1963), joka tarjoaa parhaan esityksen heidän kieli- ja runouskäsityksestään, ja dokumentin suoraan tapahtumien ytimeistä, 19.5.68 päivätyn ”Raportin Sorbonnen valtauksesta”.

Esittelemme 68 ilmestynyttä runoutta **Sonja Åkessonilta** ja **Barbara Guestiltä**. **Harto Hännisen** runon lähdeluettelosta löytyvät kaikki Suomessa tulloin julkaistut runokokoelmat. Olemme lisäksi koonneet ”Vuoden 1968 lukemistoon” muita samana vuonna ilmestyneitä teoksia; lukija keksinee niitä vielä lisää ja voi koostaa oman listansa. **Henrika Ringbomin** runokokoelma *Händelser* puolestaan luo vuoteen kiinnostavan kaksoisvalituksen, sillä se on kirjoitettu 2009 mutta käyttää materiaalinaan *Nya Pressen* -aikakauslehteä, jota Ringbom luki lapsena 60-70-luvulla. Otteet on suomennanut **Marko Niemi**. Uutta runoutta nähdään **V. S. Luoma-aholta**, ja Tulilanka-palsta saa jatkoa, kun **Ville Hämäläinen** raportoi Satakieliklubilta.

Tämä numeron myötä *Tuli & Savun* toimitus on uudistunut. Allekirjoittanut päätoimittaa, ja toimitukseen kuuluvat **Karissa Kettu** ja **Reetta Pekkanen**. Kiitokset **Vesa Rantamalle** ja **Anna Tomille** sekä **Tuomas Taskiselle** ja onnea uusilla foorumeilla. Toimitukselle saa mielellään lähettää palautetta ja tarjota runoja ja juttuideoita. Seuraava numero, *Maanpako*, käsittelee ylijäristä, monikielistä ja kieltenvälistä runoutta. Järjestämme pian myös lukijakyselyn - tarkkailkaa lehden Facebook- ja verkkosivuja. Hyvää kesää, ja luokaa situaatioita!

1 Jotta yhden vuoden merkitys ei kävisi aivan suhteettomaksi, on paikallaan suositella myös paria muuta 60-luvun annaalia, nimittäin **Juri Joensuun** Poesiavihkoa *Vuoden 1965 mania?* ja *Nuoren Voiman* 1966-teemanumeroa (4/2007).